

MUHTASARI WA TAARIFA YA ATHARI ZA MAZIGIRA

Jina la Mradi: UPANUZI ULIOPENDEKEZWA WA VITUO VYA KUHIFADHI NAFKA

Eneo la Mradi: VIWANJA NA. 20 & 21, BLOCK 'EE', MTAA WA NMC, KATA YA MAZWI, MANISPAA YA SUMBAWANGA, MKOA WA RUKWA

Mhusika wa Mradi:

WAKALA WA TAIFA WA HIFADHI YA CHAKULA (NFRA) Chang'ombe, Kiwanja Na. 35, Barabara ya Mbozi, S.L.P 5384, Dar es Salaam, Tanzania Simu: +255 (0)22 2862134 Faksi: +255 (0) 22 2864069 Barua pepe: info@nfra.go.tz Mtu wa Mawasiliano: Afisa Mtendaji Mkuu

Mshauri wa EIA:

ASSESS CONSULTING COMPANY LTD Ghorofa ya 3, Togo Tower, Barabara ya Kinondoni S.L.P 14466, Dar es Salaam, Tanzania Simu: +255 22 2666978 Simu ya Mkononi: +255 787 691438 Barua pepe: info@assessconsult.co.tz Mtu wa Mawasiliano: Ojung Longdare

1. UTANGULIZI

Wakala wa Taifa wa Hifadhi ya Chakula (NFRA), ambao ni Wakala wa Serikali chini ya Wizara ya Kilimo, Mifugo na Uvuvi, unakusudia kutekeleza ujenzi wa silos za kisasa katika eneo la Sumbawanga. Mradi huu unaopendekezwa unajumuisha ujenzi wa hifadhi 6 za silos kwa ajili ya kuhifadhi nafaka, jengo la kantini, jengo la kuthibitisha ubora, daraja la kupimia uzito, chumba cha kuhifadhi kemikali za kilimo, na ofisi ya utawala.

Sheria ya Usimamizi wa Mazingira, Na. 20 ya mwaka 2004, kifungu cha 81 na kanuni ya 11 ya EIA na Ukaguzi wa 2005 zinahitaji kuwa miradi yote ya maendeleo inayopendekezwa ambayo inaweza kuathiri mazingira kwa kiasi kikubwa lazima ipitie Tathmini ya Athari za Mazingira (EIA). Katika muktadha huu, NFRA iliingia mkataba na Assess Consulting Co. Ltd ya Dar es Salaam kufanya utafiti wa EIA. Utafiti huu ulifanyika kati ya Januari na Mei 2017.

2. LENGU NA MANTIKI YA MRADI

Mkoa wa Rukwa ni mojawapo ya mikoa ya kilimo nchini Tanzania. Mkoa huu unajulikana kwa uzalishaji mkubwa wa kilimo, na maendeleo ya haraka yameshuhudiwa kupitia sekta ya kilimo. Ili kukidhi mahitaji yanayoongezeka ya hifadhi ya nafaka mkoani, upanuzi wa vituo vya kuhifadhi nafaka umependekezwa. Aidha, mradi huu unalingana na juhudi za maendeleo ya Serikali zinazolenga kukuza ubora wa maisha, ajira, na uwekezaji endelevu wa kiuchumi unaohitajika sana na kuhimiziwa. Mradi huu utakuwa na athari chanya kwa

uchumi na kuongeza ajira kwani utapunguza tatizo la ukosefu wa soko la uhakika kwa mazao ya wakulima wa ndani.

3. ENEO LA MRADI NA MAELEZO YA MRADI

Eneo lililopendekezwa la upanuzi wa vituo vya kuhifadhi nafaka liko kwenye viwanja Na. 20 na 21, Block EE katika Mtaa wa NMC, Kata ya Mazwi, Manispaa ya Sumbawanga, Mkoa wa Rukwa. Eneo la mradi linapatikana kwa urahisi kupitia barabara ya NFRA, ukigeuka kushoto kwenye makutano baada ya hospitali ya mkoa wa Rukwa ukiwa unasafiri kutoka mkoa wa Mbeya kupitia barabara ya Tunduma - Sumbawanga. Eneo hili linamilikiwa kihalali na NFRA na liko ndani ya eneo la viwanda la Mazwi, Manispaa ya Sumbawanga. Jumla ya eneo la mradi ni mita za mraba 12,200.

Kwa sasa, miundo iliyopo katika eneo hilo ni pamoja na maghala manne yenye uwezo wa kuhifadhi jumla ya tani 20,000. Eneo lote la mradi limezungushiwa uzio wa waya wa chuma na lango la chuma kwenye mlango wa kuingilia. Njia za kutembea ndani ya eneo la mradi hazijapigwa zege na kuna ukosefu wa mifereji ya maji ya mvua ya kutosha. Pia kuna tanki la maji taka kwa ajili ya usimamizi wa majitaka. Eneo linalopendekezwa kwa ajili ya ujenzi wa silos ni mita za mraba 2,090 na kwa sasa linakaliwa na jengo la ofisi ambalo litabomolewa ili kupisha ujenzi wa silos. Eneo hilo lina mimea michache na miti iliyopandwa kwenye mipaka. Hata hivyo, eneo la mradi lina mteremko mdogo kuelekea kaskazini, lenye mito midogo ya maji.

4. MAELEZO YA MRADI

Mradi huu utahusisha ujenzi wa silos kwa ajili ya kuhifadhi nafaka ambazo zitakuwa na vipengele mbalimbali kuanzia upokeaji wa nafaka hadi hifadhi ya nafaka. Vipengele hivyo ni pamoja na kitengo cha upokeaji nafaka, hifadhi za silos, kitengo cha kusafisha na kukausha nafaka, kitengo cha usafirishaji kwa wingi (maschine za kusafirisha nafaka), kitengo cha kuhifadhi kwa wingi (hifadhi za nafaka zilizotengenezwa awali), mfumo wa upepo, na vifaa vya kupimia. Vipengele vikuu vilivyoundwa kwa ajili ya silos zilizopendekezwa ni hifadhi 6 za silos za mviringo zenye msingi tambarare zilizotengenezwa kwa chuma cha mabati kwa ajili ya kuhifadhi mahindi. Silos zilizozingatiwa kwenye muundo huu zina uwezo wa kuhifadhi tani 3,350 na uwezo wa kushughulikia tani 60 kwa saa kwa ajili ya kupakia silos na ukarabati wa miundo iliyopo ili kuboresha ufanisi wa kuhifadhi nafaka. Uhai wa mradi uliopangwa utakuwa angalau miaka 50 na gharama ya uwekezaji ni shilingi bilioni 12.

5. MUUNDO WA KISERA, KIUTAWALA NA KISHERIA

Katika kufanya Tathmini ya Athari za Mazingira kwa maendeleo yaliyopendekezwa, sera na sheria mbalimbali zinazohusiana na mradi huu zilirejewa, kama vile: Sera ya Taifa ya Mazingira (1997); Sheria ya Usimamizi wa Mazingira (2004); Kanuni za Tathmini ya Athari za Mazingira na Ukaguzi (2005), Sheria ya Serikali za Mitaa (1982), Sera ya Usafiri ya Taifa (2003), Sera ya Maji ya Taifa (2002), Sera ya Nishati ya Taifa (2003), Sera ya Taifa ya UKIMWI (2001), Sera ya Ajira ya Taifa (1997), Sera ya Taifa ya Uhamasishaji

Uwekezaji (1996), Sera ya Taifa ya Jinsia (2000), Sheria ya Ununuzi wa Ardhi (2002), Sheria ya Mipango ya Miji (2007), Sheria ya Usimamizi wa Rasilimali za Maji, Sheria ya Usajili wa Wakandarasi Na. 15 ya 1997, Sheria ya Afya na Usalama Mahali pa Kazi Na. 5 ya 2003, Sheria ya Kuzuia na Kudhibiti UKIMWI (2008), Sheria ya Ardhi (1999), Sera ya Ardhi ya Taifa (1995), na Sheria ya Mipango ya Matumizi ya Ardhi Na. 8 ya 2007.

6. USHAURI WA WADAU

Mashauriano ya wadau yalikusisha watu binafsi, makundi au mashirika ambayo yanaweza kuathirika au kuathiri (chanya au hasi) ujenzi wa silos uliopendekezwa. Wadau hawa wanapatikana katika ngazi ya kitaifa, manispaa na mtaa. Katika ngazi ya manispaa; mshauri alikutana na Mkurugenzi Mtendaji wa Manispaa, Afisa Usimamizi wa Mazingira wa Manispaa, Afisa Ardhi wa Manispaa na Afisa Kilimo wa Manispaa. Katika ngazi ya kata, Afisa Mtendaji wa Kata (WEO) na Afisa Mtendaji wa Mtaa (MEO) walishirikishwa. Pia mahojiano yalifanyika na maafisa katika ofisi ya Mkuu wa Mkoa wa Rukwa ambapo mahojiano yalifanyika na Mkuu wa Mkoa, Katibu Tawala wa Mkoa, na Afisa Kilimo wa Mkoa. Ushauri zaidi ulifanyika na maafisa wa Kikosi cha Zimamoto na Uokoaji Mkoa wa Rukwa, Mamlaka ya Afya na Usalama Mahali pa Kazi (OSHA) Kanda ya Kaskazini-Magharibi, na TFDA Kanda ya Mbeya Kaskazini-Magharibi.

7. MAELEZO YA ATHARI KUBWA ZINAZOTARAJIWA

Utambuzi wa athari kubwa zinazotarajiwa umezingatia masuala ya wasiwasi yaliyoibuliwa kwenye mikutano ya wadau au mahojiano na uchunguzi wa wataalam, uzoefu na hukumu zao. Athari zilizotambuliwa pia zimeunganishwa na awamu za mradi ambazo ni: - ujenzi, uendeshaji pamoja na awamu ya kuachisha. Mradi uliopendekezwa utazalisha aina mbalimbali za athari za kimazingira na kijamii kuanzia awamu ya ujenzi hadi awamu ya kuachisha. Athari hizo ni za aina zote mbili, chanya na hasi. Athari nyingi hasi zitakuwa za muda wakati wa awamu ya ujenzi na zinaweza kudhibitiwa kwa viwango vinavyokubalika kwa kutekeleza hatua za kupunguza zilizopendekezwa kwa mradi. Njia za kuongeza athari chanya pia zimependekezwa. Athari kubwa zilizotambuliwa ni kama ifuatavyo:

Athari Chanya

- Faida kwa wazalishaji wa ndani na wasambazaji wa vifaa vya ujenzi
- Ongezeko la kipato, ujuzi na maarifa kwa wafanyakazi wa ndani wakati wa ujenzi
- Ongezeko la kipato, fursa za ajira, na biashara za ndani
- Kuhakikisha ubora mzuri wa chakula na upatikanaji wa chakula wakati wa dharura
- Mradi utahamasisha wakazi wa eneo kuongeza juhudi katika shughuli za kilimo

Athari Hasi

- Uchafuzi wa kelele kutokana na harakati za vifaa vya ujenzi
- Uchafuzi wa hewa kutokana na vumbi
- Uzalishaji wa udongo wa ziada

- Uharibifu katika maeneo ya uchimbaji wa vifaa vya ujenzi
- Hatari za afya na usalama wa wafanyakazi wa ujenzi
- Uharibifu wa mazingira kutokana na usimamizi mbaya wa vyombo vya dawa za kuulia wadudu
- Kuenea kwa UKIMWI na magonjwa mengine ya zinaa
- Kupoteza thamani ya mandhari kutokana na kutelekezwa kwa miundombinu
- Kupoteza ajira na maeneo ya biashara
- Kupoteza maisha na mali kutokana na milipuko ya moto
- Mabadiliko ya muonekano wa eneo

8. MBADALA ULIOTATHMINIWA

Mwongozo wa EIA wa ADB, Kiambatisho 2 (1992) unasema kuwa EIA inapaswa kutoa "chaguzi" za mradi ndani ya vikwazo vya lengo na mambo makubwa ya kiuchumi, kiufundi na kimazingira.

Eneo Mbadala Mhusika wa mradi ana eneo moja tu kwa ajili ya ujenzi wa silos za kisasa za kuhifadhi nafaka, hivyo hakukuwa na tathmini ya eneo mbadala.

Chanzo Mbadala cha Nguvu NFRA Sumbawanga imeunganishwa na umeme kutoka TANESCO pamoja na ZESCO. Hata hivyo, jenereta ya dizeli itatumika kama chanzo mbadala cha nguvu wakati wa awamu ya uendeshaji. Hata hivyo, gharama kubwa za uendeshaji zinachukuliwa kama kikwazo kwa mbadala huu, hivyo jenereta ya dizeli itatumika tu wakati wa kukatika kwa umeme.

Chanzo Mbadala cha Maji Mradi uliopendekezwa utatumia maji kutoka mtandao wa usambazaji wa SUWASA. Pia mhusika wa mradi anapanga kuchimba kisima cha maji kwenye eneo la mradi ili kutumika kama chanzo mbadala cha maji. Uvunaji wa maji ya mvua kutoka paa za majengo yote pia umezingatiwa kama chanzo mbadala cha maji, lakini imeonekana kuwa haitoshi kutumika kama chanzo pekee cha maji.

Mfumo Mbadala wa Usimamizi wa Majitaka

- Tanki la maji taka na mfumo wa majitaka Matenki ya maji taka ni vyumba visivyopitisha maji chini ya ardhi yaliyotengenezwa kupokea kinyesi na majitaka kutoka vyoo vya maji na maji mengine ya majumbani. Maganda hutulia chini na kuvunjika kwenye tanki la maji taka. Maji hubaki kwenye tanki kwa muda mfupi kabla ya kufurika kwenye shimo la majitaka ambalo linaingia ardhini. Udongo unaopitisha maji ni muhimu kwa shimo la majitaka kufanya kazi vizuri. Matenki ya maji taka lazima yasafishwe mara kwa mara yanapojazwa. Kwa kuzingatia asili ya operesheni na ukosefu wa nafasi kwa ajili ya mabwawa ya oksijeni kwenye eneo la mradi, imependekezwa kuwa tanki la maji taka na mfumo wa majitaka utumike kwa usimamizi wa majitaka katika eneo hilo.

Hakuna Mbadala wa Mradi (Zero Alternatives) Mbadala huu unachukuliwa kuwa hauwezekani kutokana na sababu zifuatazo:

- Faida zinazotarajiwa kutoka kwa mradi na mapato mengine kwa wananchi wa eneo hazitapatikana.
- Upatikanaji wa soko la kudumu la nafaka kwa watu wanaohitaji hautapatikana hivyo maendeleo ya kiuchumi ya Rukwa yatadhoofishwa.
- Ni kinyume na Dira ya Maendeleo ya Tanzania ya 2025 kuzuia maendeleo ya miradi hasa kama hakuna athari hasi zisizoweza kurekebishwa zinazohusishwa na mradi huo. Kwa kuzingatia haya, inachukuliwa kuwa mbadala wa "Hakuna Mradi" si chaguo linalowezezekana.

9. HATUA ZA KUPUNGUZA ATHARI NA MPANGO WA USIMAMIZI WA MAZINGIRA (EMP)

Tathmini ya Athari za Mazingira imeundwa kwa ajili ya kubaini kwa utaratibu madhara ya kimazingira ambayo yanaweza kutokea kutokana na mradi uliopendekezwa. EIA inatambua athari hasi zinazoweza kutokea na kupendekeza hatua za kupunguza madhara hayo. Chaguo za kimazingira za kupunguza au kuzuia athari hasi zilizotambuliwa zimependekezwa kwenye ripoti hii na zimejumuishwa kwenye EMP ya ripoti kuu. Hatua nyingi zimejengwa juu ya mbinu bora za uhandisi. Kwa upande mwingine, EMP inaeleza ratiba ya utekelezaji wa hatua zilizopendekezwa za kupunguza madhara pamoja na mipango ya muda mrefu ya ufuatiliaji. Inabainisha majukumu ya wahusika tofauti wa mpango huo. EMP imeandaliwa na inashughulikia awamu zote za maisha ya mradi. Kabla ya kuhamasishwa, wakandarasi pia wanapaswa kuandaa mipango yao ya usimamizi wa mazingira, ikiwa ni pamoja na ratiba ya kazi, kwa mapitio ya Afisa Mazingira na Mhandisi Msimamizi.

10. HITIMISHO

Mradi huu una manufaa makubwa ya kijamii na kiuchumi kwa watu wa Rukwa na Taifa kwa ujumla. Athari chanya zinazotarajiwa za mradi huu kwa maendeleo ya kijamii na kiuchumi na kupunguza umasikini ni kubwa zaidi kuliko athari hasi zinazoweza kuonekana. Hatua za kupunguza athari zimependekezwa ili kudhibiti athari zote hasi na zimejumuishwa katika muundo wa mradi na zingine zitashughulikiwa wakati wa awamu za ujenzi na uendeshaji wa mradi uliopendekezwa.